

Archief Kelnarij Van Putten (4, Slot)

Albert Rubrech

In de voorgaande drie nummers heeft u een samenvatting kunnen vinden van 250 nummers van het archief van de Kelnarij van Putten. Deze keer de laatste samenvatting. Het gaat over vele honderden archiefstukken, beginnend rond ongeveer het jaar 1400. Ze allemaal vermelden is niet interessant en ook niet mogelijk. Ik geef wel wat toelichting over de onderwerpen die daar te vinden zijn, en besluit met een verwijzing naar het boek van onze plaatsgenoot E.L. Steinmeier: 345 bladzijden groot over dit laatste deel van het archief. Geïnteresseerden kunnen in dit standaardwerk honderden namen vinden van mensen, boerderijen en streeknamen.

Nu enkele hoofdstukken over het archief.

De nummers 251 t/m 256 betreffen meestal juridische uitspraken over de leenrechten en plichten.

Leengoederen waren eigendommen van de abdij in Paderborn die in beheer waren uitgegeven aan een leenman.

Keurmede (nummers 257 t/m 267)

Dit was een merkwaardig recht. Als een horige overleed had de kelner, namens de abdij, het recht uit de nalatenschap iets op te eisen naar zijn vrije keuze. Dat kon bijvoorbeeld een goed meubelstuk zijn zoals een kast, of een dier, bijvoorbeeld een paard, of een gerei zoals een wagen. Het grootste deel van het boek van Steinmeier gaat over deze Keurmede en de lijst van Keurmedigen.

Horigheid (nummers 268 t/m 280)

Horigheid was een bepaalde mate van onvrijheid van personen ten aanzien van de kelner. De contracten waarin rechten en plichten waren vastgesteld, vertonen een grote verscheidenheid. Behalve over financiële verplichtingen gaan ze ook over de status van personen, zoals de echtgenote of de kinderen.

Jacht (nummers 281 t/m 285)

Net als tegenwoordig kon men niet zo maar vrij jagen. Zonder vergunning deed men aan stroperij en daar stonden zware straffen op. Een merkwaardig stuk is nummer 285, dat gaat over een aan de Kelnarij ontvreemde

jachthond!

Windrecht (nummers 286 t/m 288)

Ademen was gelukkig vrij, maar wilde men een molen bouwen, dan had men een vergunning nodig om gebruik te mogen maken van de wind. In nummer 286 bijvoorbeeld verleent de Koning van Spanje aan de kelner van Putten het recht een windmolen te bouwen.

Bossen en broeklanden (nummers 289 t/m 294)

Genoemd worden bijvoorbeeld Huinerbroek (jaar 1546), het Halvinkhuizerbroek, Hell, 't Sprielder- en Putterbos. Ook wordt genoemd een schapendrift, het recht om een toegangsweg te gebruiken tot de wilde terreinen waar de schapen konden grazen, zoals heidevelden.

Collatierecht (nummers 295 t/m 311)

Ook kerken konden eigendom zijn van of verplichtingen hebben aan de abdij te Paderborn. Het stuk 295, met datum 1381, gaat over de Oude Kerk op de markt en over de kerk te Voorthuizen.

In het archief van het aartsbisdom Utrecht en in dat te Paderborn zijn vele stukken bewaard gebleven over het kerkgebouw, de pastoors en het benoemingsrecht.

Nummer 297 gaat over de koster te Putten en nummer 298 over de uitdeling (voor de armen) van spek en boter, jaartal 1549. Voor de zogenaamde vicariën verwijs ik naar de informatie bij de Vikariënweg in het Straatnamenboek van K. Friso.

Nummer 318 bevat een inventarislijst van de Kelnarij uit 1714. Bij de inbeslagname van de Kelnarij door de Nederlandse regering in 1802 werd opnieuw een inventarislijst opgemaakt. Deze is ook te vinden in het boek van G. Hollanders, 'De Katholieke geloofsgemeenschap te Putten'.

Tenslotte worden zeker 100 stukken benoemd die handelen over allerlei financiële contracten. Om er een enkele uit te pakken: nummer 77 uit 1548, waarin Cornelis van Wetten bekent schuldig te zijn aan de kelner Andreas Leijsborn (zie Straatnamenboek) een bedrag van 74 Carolusguldens en 19½ Brab. stuivers.

Wie over het archief en in het bijzonder over daarin voorkomende namen meer wil weten, verwijs ik nogmaals naar het boek van E. Steinmeier. In het

register achterin staan ongeveer 900 namen van gedateerde mensen tussen 1389 en 1681 uit onze omgeving. Het archief van de Kelnarij is weliswaar niet zo gemakkelijk toegankelijk, maar een goudmijntje voor de geschiedenis van Putten. Uit deze bron kan nog jarenlang 'geput' worden.

Literatuur

- * Dr. B.H. Slicher van Bath, *Het archief van de Kelnarij van Putten*
- * E.L. Steinmeier, *Register van overleden keurmedigen van de Kelnarij van Putten 1389-1681.*
- * G.C.J.M. Hollanders, *Historie van de Katholieke geloofsgemeenschap te Putten van 500 tot heden.*
- * K. Friso, *Straatnamenboek.*

+++